Ergin Günçe'nin Hayatı ve Sanatı Üzerine Dadal Günçe'yle Söyleşi

Durmuş Ongun

[Bu görüşme 7 Aralık 2017 tarihinde Dadal Günçe ile Ankara Hazar Şiir Evinde yapılmıştır.]

Dadal Günçe kimdir? Kendinizden bahseder misiniz?

Ergin Günçe'nin oğluyum. 1963 doğumluyum. Emekli doktorum. Beşiktaş taraftarıyım. Kedi ve köpekleri severim. Müzikle ilgileniyorum. Profesyonel bir ilgi değil bu. Daha düzgün daha güzel bir ülkede yaşamak istiyorum.

Babanız Ergin Günçe uzun bir süre unutulmuş olsa da 2000'den sonra özellikle hatırlanmaya, şiiri ve kendisi hakkında özel dosyalar, çalışmalar yapılmaya başlandı. Fakat genel olarak biyografisi hakkında açıklayıcı ve ayrıntılı bilgiler yok. En baştan başlayarak şöyle sormak istiyorum. Babası Bahtiyar Bey ve annesi Melahat Hanım kimdir?

Babası felsefe, annesi ilkokul öğretmeniydi. Babasının öğretmenliği nedeniyle köy enstitülerini dolaşıyorlar. Merzifon'da, İzmir'de, Gelibolu'da kalıyorlar. Hayatının bir kısmı Anadolu'da geçiyor. Anadolu'yu görme imkânı oluyor. Şiirlerine de yansır bu. İpuçları vardır şiirlerinde.

Ali Ersin Günçe adında şair kardeşi olduğunu biliyoruz. Onun dışında kaç kardeşti Günçe? Diğer kardeşleri kimlerdi?

Beş kardeşlerdi. Ali Ersin Günçe edebiyat dergileri çıkardı. İstanbul Cağaloğlu'nda bir matbaası vardı. Zannedersem iki tane de şiir kitabı var. İlk hayatını kaybeden babam. 16 Ocak 1983'te. Tesadüf eseri ondan sonra gelen Engin amcam 14 Ocak 1997'de vefat etti İstanbul'da. Ersin amcam gene 14 Ocak 2012'de hayatını kaybetti. Bu Ocak ayı üç kardeş için sıkıntılı bir ay oldu. En büyükleri Esin halam geçen Kasım ayının 26'sında vefat etti. Babam kardeşlere liderlik etmiş hep.

Genel olarak baba olumsuz biçimde anılıyor. Röportajlarınızdan babasıyla küs öldüğünü de biliyoruz. "Çocuklar İçin Faşizm" şiirinde üvey anneden bahsediyor şair: "Üvey ana yarı güleç öksüze / Sabunlu eliyle tokadı yapıştırır". "Alfabe İçin Bir Ağıt" şiirinde annesini kaybedişinden bahsediyor. Günçe'nin babası ikinci bir hanım ile evlenmiş mi?

Şöyle oldu o. İzmir'de bu soruyu sordular bana. Babamı Siyasal'dan tanıyan arkadaşları ısrar ettiler "Ergin'in üvey annesi vardı." diye. Yanlış bir bilgi bu. 1971'in Kasım ayında babaannem vefat etti. Ben ilkokul öğrencisiydim. Babaannem öz annesiydi babamın üvey annesi değildi.

Baba figürünün olumsuz olması çok normaldir. Küs olması da çok normal. Babaannemin ölümünden çok kısa bir süre sonra büyükbabam evlendi. Büyükbabam bize de kötü davranırdı. O yüzden mesela annem beni görüştürmek istemezdi. Öfkeli bir insandı. Döverdi. Bastonuyla filan vururdu. Çok çabuk sinirlenirdi. Pek öyle yanına yaklaşılacak bir adam değildi. Yani başkasını sinirlendirmeyecek bir şey onu hemen sinirlendirebilirdi. Annem istemedi görüşmemizi tabii babam da istemedi. Çünkü kendileri çok hırpalanmış çocukken. Öğretmen olmasına rağmen okuldan almış, eğitimlerini engellemeye kalkmış. Ortanca amcam matbaacıydı sanat okulu mezunu. Halam zannediyorum ticaret ortaokulu ya da ticaret lisesi mezunu. En küçük amcamın liseyi bitirip bitirmediğini hatırlamıyorum.

Babam da çok zor okuyor. Mühendis ya da özellikle doktor olmak istiyor. Parasızlıktan, burs bulamadığı için okuyamıyor. Çok pahalı kitaplar. Tabii normal bir memur ailesi çocuğuna tıp okutabiliyor aslında. Ama baba özellikle karşı çocuklarının okumalarına. Çocuklarına "Çalışın da eve ekmek getirin." diyor. İşsiz dönemleri oluyor. Bir dönem Deniz Yolları'na giriyor.

"Yüzme bilmez, Denizyollarından emekli" diye bir dizesi vardı Günçe'nin.

Evet o doğrudur. Oradan emekli oluyor.

Liseyi bitirme tarihinde farklı şeyler yazılmış. Örneğin Kıyı Dergisi'nde Hüseyin Atabaş 1955'te liseyi birincilikle bitirdiğini söylüyor. Fakat Cemal Süreya tanışmalarını anlatırken 1957'de Erkek Lisesi'nde öğrenci olduğundan bahsediyor. Liseden ne zaman mezun oluyor?

Evet 1955'te dönem birincisi olarak bitiriyor İstanbul Erkek Lisesi'ni. Amcamın oğlu da oradan mezun fakat ismini bulamadı. Yani o yıllara ait birinciler arşivini bulamadı. Fakat birinci bitirdiğini biliyorum. Çünkü lise birincisine armağan olarak verilen altın kaplı bir dolmakalemi vardı. Sonra evimize hırsız girdiğinde çaldı onu.

1957'de lise okuyor olamaz. Orada bir kayma var. Süreya yanlış hatırlıyor olabilir. Cemal Süreya ile Sezai Karakoç'un yanına gidiyor babam. "Ben de şiir yazıyorum." diyor ve şiirlerini gösteriyor. Benim bulabildiğim en eski şiiri 1954'te Onüç diye bir dergide basılmış "Cebrik Şiir"di. Fakat onu Gencölmek'e almamış. 1955'te liseyi bitiriyor zaten.

Fakülteden de 1960'ta mezun oluyor. Hastalık dolayısıyla bir yıl uzatıyor sanırım...

Hayır hayır... Siyasi sebeple bursu kesiliyor. Komünist diye damgalanıyor. Hatta üç komünist diye bilinenlerden biri. Parasızlıktan telefon memurluğu yapıyor. Parasının bir kısmını da eve göndermesi lazım aldığı bursu da öyle yapıyor. Dolayısıyla derslerden ya da hastalıktan kalmıyor sınıfta.

Gülseren Hanım ile evliliği nasıl oluyor? O dönemden bahseder misiniz?

Annemle Ankara'da tanışıyorlar. Teyzem o zaman siyasalda okuyor. Ece teyzem. Ece Tunçay Eronat. Sonra bırakıp DTCF'ye geçiyor. Babamla arkadaşlar. Babam çok hastalanıyor. Zatürre gibi bir hastalığı var. Annem doktor. Teyzem babamı anneme muayeneye getiriyor. Öylelikle tanışıyorlar.

1966'da doktora yapmak üzere Paris'e gidiyor ve doktorasını tamamlayamıyor orada. İstanbul Üniversitesi'nde 1972'de tamamlıyor (Seher Gökçe Uygun, Hüseyin Atabaş). Neden tamamlayamıyor doktorasını?

Hayır şöyle... 1966'da gidiyor doktorasını 1968'in sonu ya da 1969'un başı gibi tamamlayıp geliyor. Fakat doktoraya denklik vermiyorlar burada. İstanbul Üniversitesi'ndeki denklik sınavına giriyor.

1969'da ODTU'nün işgali olayında öğrencilere önderlik etmek suçuyla atılıyor okuldan. O dönemden bahseder misiniz?

Tartışmalı bir durum o. Öğrencilere bir çeşit manevi önderlik ettiği doğru. Çünkü yıllar sonra Atilla Keskin "Biz ilk sosyalist teorik birikimimizi baban ve arkadaşlarından aldık." diye yazdı bana. Teorik bir önderliği var çünkü o teoriyi çok önemserdi.

İdari Bilimler Fakültesi'nde bir işgal kararı alınıyor. Çıkıyor bir konuşma yapıyor. "Yapacağınız eylem yanlıştır." diyor. Fakat içeriden gören idari memurlardan bazısı konuşmayı duymuyorlar, anlamıyorlar. O kısmı biraz tartışmalı. Bazısının duymuş olabileceği ihtimali var. "Ergin Günçe çıktı konuşma yaptı sonra işgal başladı." diyorlar. Yani işgali başlatan konuşmalardan birini yaptığı iddia ediliyor. Sonra rektörlüğe haber vermek için gidiyor koşup. Rektörlüğe giriyor ve bir dakika sonra da öğrenciler giriyor. Yani öğrencilerin önünde sanki o varmış gibi.

Öğrenciler hep lehine tanıklık ediyorlar. Önderlik etmediğini, onları uyardığını ifade ediyorlar. Birkaç tane ODTÜ'lü memur aleyhine tanıklık ediyor. Sonra bir tanesi babamı tanıyamıyor mahkemede. "Ergin Günçe kimdir? Göster." dediklerinde başka birini gösteriyor. 4 yıl yargılandı o davadan. 1973'e kadar örgüt kuruculuğu gibi ceza kanunun en ağır maddelerinden yargılandı ve beraat etti.

Marksist olmasına ve o öğrencilerle aynı görüşleri paylaşmasına rağmen o durumda çıkıp "Yapacağınız eylem yanlıştır." demesi ilginç değil mi?

Hatta şöyle bir şey diyor: "Teoriyle uğraşmıyorsunuz. O yüzden içinizden bir Ziya Gökalp çıkmıyor." Babam değişik bir adamdı bu açıdan. Mesela ekonomist olarak da en çok Marx'ı değil Adam Smith'i beğenirdi. Smith halbuki liberal ekonominin kumcusudur. Bilimsel değer ve içsel tutarlılığa bakardı. Farklı terazilerde tartardı. Marksist olduğunu da söylerdi. "Benim Smith'i beğenmem Marksist olmama engel değil. Adam Smith çok iyi bir sistem kurmuş ve bunu oturtmuş." derdi.

12 Mart Muhtırası'ndan sonra Balyoz Harekâtı kapsamında ODTÜ'den ikinci kez çıkarılıyor ve Uğur Mumcu ile Ankara Yıldırım Bölge Tutukevi'nde kalıyor. Yusuf Aslan ile de Ulucanlar'da kalıyor.

Evet. İkinci atılışı o. 1969'da atılıyor. 1970'de geri alınıyor. O dönemde tekrar atılıyor. İşsiz kalınca, Fransızca ve İngilizceden çeviriler yapıyor daha çok politik çeviriler. Lise ve üniversite öğrencilerine matematik dersi veriyor çok cüzi paralara. Özel şirketlerde işe girmeye çalışıyor. Fakat girdiği her işten bir ay sonra falan atılıyor. Hatta en son İstanbul'da bir özel şirkete başvuruyor orada bir buçuk ay çalışıyor fakat bir senelik maaş ödüyorlar herhangi bir problem çıkmasın diye.

Yusuf Aslan ile kaldığı dönem ile Uğur Mumcu'yla kaldığı dönem aynı değil. Yusuf Aslan'la 1969'da sanıyorum. Çünkü biz 69'da açık görüşe gittik annemle Ulucanlar'a.
1971'de Yusuf Aslan'la kalamaz. Çünkü onlar illegal bir döneme geçmişlerdi aranıyorlardı. Yusuf Aslan ODTÜ'de Fizik bölümünde öğrenciydi. Her zaman "hocam" derdi babama. Bizim eve gelir giderdi.

1969'da Yusuf Aslan ile kalıyor. Hatta "Tutuklu Gençler Arasındayım" şiirini o dönemde yazıyor sanıyorum... Şiirde geçen isimler ODTÜ işgaline adı karışanlar.

Evet öyle. Koğuş arkadaşları. Oradaki İbrahim de İbrahim Seven'dir sanırım. Yusuf dediği Yusuf Aslan'dır. Ulaş Bardakçı, Erhan Yıldırım onların isimlerini veriyor. Müfit dediği Müfit Özdeş'tir. Bir kısmı yaşıyor oradaki isimlerin.

Konu o şiire gelmişken... Ertuğrul Kürkçü, o şiir için "Şiirde ismim geçtiği için demiyorum tabii ki ama Ergin Günçe'nin o şiiri ("Tutuklu Gençler Arasındayım") çok güzel bir şiir." diyor. Fakat ismi o şiirde değil de "Cemile Hanım'a Son Gelen Fotoğraflar Üstüne Bir Söyleşi" şiirinde geçiyor. Cemile Hanım da Kürkçü'nün annesi...

Evet. O fotoğrafı ben de gördüm. O gece ben de ordaydım. Cemile Hanım annesi. Biz onlarla görüşürdük. Almanya'da evlerimiz yakındı. Bir pazar akşamı "Bak Ertuğrul'dan ne geldi." dedi. Hemen birkaç saat içinde de zannediyorum o şiir yazıldı. Şiirin yazılma hikâyesi o şekildedir.

1973'te beraat edince yurtdışına çıkıyor. 1979'da dönüyor ODTÜ'ye. Bu dönemde İsviçre, Fransa ve Almanya gibi farklı ülkelerde değişik sektörlerde çalıştığını okuyoruz röportajlarınızda. Size ve annenize dair göndermelere sıkça rastlıyoruz şiirlerinde. "Dileğimdir: Gülseren'in ve Dadal'ın gelmeleri ve bir an önce, belki yarından da yakın olsun ve hatta dün gelsinler." diyor Orhan Suda'ya mektubunda (Kitaplık Dergisi S. 41). Çok nadir mi görüşürdünüz? Sonradan mı gittiniz yurtdışına?

1974'te pasaport alabildi babam. Çok zorlandı pasaport almakta. Çok uğraşıp üç aylık pasaport alabiliyor.

Ben şunu da hatırlıyorum. Hani "Amerikan polisinde bile kaydım var." diyor ya bir şiirinde. Bir psikiyatrı var o dönemde annemin arkadaşı. Amerikalı bir hastasını muayene ederken babam geçiyor oradan. "Bu gördüğünüz insan Türkiye'nin en tehlikeli komünistlerinden biridir." diyor. Çıkıp bakıyor kapıya kim bu kadar tehlikeli diye doktor. Bakıyor ki babam. Hemen anneme gelip söylüyor bunu. 1966'da oluyor bu. Paris'e gitmeden. Annem de babama söylüyor. Tabii babam o anda bir anlam veremiyor. Fakat o dönemde Paris'te de rahat durmuyor. Oradaki Yunan öğrencilere yardım ediyor. Takip ediliyor sanıyorum. Bir şekilde Amerikalıların eline ismi geçiyor. Amerikan polisinin hikayesi o.

Bir dönem başbakanlık danışmanlığı yapıyor. Ülkü Başsoy (Kurşun Kalem, S. 22) 1978'de onun başbakanlık danışmanlığı görevi kapsamında Cenevre'de bir konferansa katıldıklarından bahsediyor. Ne zaman yaptı başbakanlık danışmanlığını?

O dönem başbakan yardımcısı Hikmet Çetin'di. Babamın siyasaldan arkadaşı. Dışarıdan destekli Ecevit hükümeti vardı. Babamı çağırıyor yurtdışından. Türkiye'ye gel, ODTÜ işini de hallederiz diyor. ODTÜ ile ilgili davası var çünkü o dönem. Planlamada çalışıyor. ODTÜ'yle olan davayı da kazanıp geri dönüyor ODTÜ'ye. 1978'in sonuyla 1979'da danışmanlık yapıyor.

Peki 1980 dönemi nasıl geçiyor? Atılıyor mu üniversiteden?

Hayır. Şöyle oluyor. Bu atılışlar 1982'den sonra başlıyor. Bir öğrencisi aracılığıyla YÖK listesinde ODTÜ'den atılacaklarda isminin 2. sırada olduğunu öğreniyor. Hatta neden birinci sırada değilim falan diyor. Korkusu pasaport alamamak. Yani okuldan atılışı sorun değil de yurtdışına çıkmak için pasaport alamam diye korkuyor. Yurtdışına çıkınca kabul edecek üniversiteler var. O dönemde atılanların bir kısmı da onu yaşadı.
Yurtdışına gidip oralarda iş buldular. Babam da "Ben yurtdışına gideyim, atıldığımı orada öğreneyim, sonra da dönmem." diyordu. Planını o şekilde yapmıştı.

1983'te Libya'dan dönerken hayatını kaybediyor. Nasıl meydana geliyor kaza?

Evet Libya'ya gitmişti bir haftalığına ortak çalışma için. Paris üzerinden geliyor. Trablus'tan Paris'e, oradan İstanbul'a, İstanbul'dan da Ankara'ya geliyor. Son uçağa bilet de bulamıyorlar galiba. Öyle bir sıkıntı oluyor. Libyalılar araya giriyor. İstanbul'da kalma ihtimali söz konusu. Kalmak istemiyor çünkü ertesi gün sabah dersi var. Şuradan biliyorum. Havaalanında bir tanıdığımız diş hekimiyle karşılaşıyor. En son onunla konuşmuş. Oradan biliyorum.

Bazı şiirlerinde Amasya geçiyor: "Amasya'da sürgündeydim" ("Bir Tanıtma Yazısı"). Merzifon'da çocukluğunun bir dönemini geçirdiğini biliyoruz. Onun dışında Amasya ile bir bağı var mıydı?

Amasya'ya 1966'da Fransa'ya gitmeden önce yazdığı bir yazıdan dolayı sürgüne gönderiliyor. Sabah akşam ya da haftada bir gibi falan imza veriyorsun. Şu an çok yok o ceza. O zamanlar çok yaygındı.

Akademik unvanı hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadık. Doktorasını yaptığını biliyoruz. Daha sonra yükseldi mi akademik hayatında?

Şimdi şöyle. Babam ODTÜ'ye döndüğünde ODTÜ'de Amerikan sistemi vardı. Yardımcı profesörlük unvanı vardı yani "Associate professor" dedikleri. Babamı verdikleri unvan oydu. Fakat sonra YÖK çıkınca eski sistemi iptal ediyor. Doktorayı tamamlamış ama doçentliğe başvurmamış olanlara yardımcı doçentlik veriliyor.

Şiir dışında eserleri nelerdir?

İstatistik Sözlüğü var. Haşan Dadal takma adıyla çevirdiği *Marksizm ve Gerilla Savaşı* var. Haşan dedesinin ismi. Dadal da ben. Füsun Akatlı ile birlikte onu çeviriyor. *Büyümenin Ekonomi Politiği* çevirisi var bir de.

Bir dönem futbol yazıları filan yazdı. Beşiktaşlıydı. "Beşiktaş halkın takımıdır." diyen ilk isimlerden biridir sanıyorum. Beşiktaş şampiyon olamıyor. Ben bırakacağım Beşiktaş'ı dedim. O zaman bana "Beşiktaş halkın takımıdır, gerçek şampiyon da halktır." dedi.

Ant ve Sosyal Adalet dergilerinde siyasi yazılar yazıyor. Günçe'nin siyasetle bağı nasıldı?

Siyasetle bağı hem çok fazla hem de çok azdı. Yani şu şekilde partilerde derneklerde yapılan siyasetten hoşlanmıyordu bir kere. İşin teorik yanıyla ilgileniyordu. Provokatif eylemlere karşıydı. Kendisi de birkaç kez gördüğü için bunu. Örgütlerde çok fazla ajan olduğunu, gençliğin kırdırıldığını, öğrenci eylemlerinin bir kontrolü olması gerektiğini söylerdi. TKP ile

ters düşmüştü. 1968'de bir hareketlenme oldu tabii öğrenci hareketleriyle. 70'lerde bu daha da sertleşti. O adamlar Doğu Almanya'da Doğu Almanya Komünist Partisi'nin verdiği lojmanlarda ve devletten maaş alarak yaşıyorlardı. Bunu eleştiren yazılar yazdı 1970'lerin başında. Hemen sonra Atılım dergisinde TKP babamın ajan olduğunu falan yazdı. Ajanlık, atılacak en güzel çamurdur. Eğer tutturabilirsen adamın siyasi hayatını bitirirsin. Babamın aktif bir siyasi hayatı olmadığı için öyle bir durum söz konusu olmadı. Fakat Almanya'dayken "Ajanmışsınız doğru mu?" gibi saçma sorulara maruz kalabiliyordu. Önceden görüşüp artık görüşmek istemeyenler falan oldu.

Biraz da şiirinden ve okumalarından bahsedecek olursak... Cemal Süreya "13 yaşında Dostoyevski'yi okudum o gün bugündür huzurum kalmadı." der. Günçe'nin şiire başlamasını tetikleyen ilk etmenler, ilk okumalar nelerdir?

Annesi, bir kere çok fazla masal anlatırdı. Beş çocuk annesi olduğundan onları yatıştırmak için çok masal anlatırdı. Sözlü anlatımı severdi. Engin amcam çok iyi bir meddahtı. Olağanüstü bir oyunculuk yeteneği vardı. Sanıyorum Atilla Özkırımlı'ya babam babaannemin ona Pearl S. Buck okuduğundan bahsetmiş. Onun dışında ilk olarak Rus klasiklerini okuyor. Herhalde ilk olarak Rus ve Fransız edebiyatını okuyor. İngiliz ve Amerikan edebiyatını keşfediyor daha sonra. Alanı çok genişti. Her röportajdan sonra şunu unutmuşum diyorum. Muhtemelen gene aynı olacak.

İlk kitabında daha naif bir dil kullanırken ikinci kitabında ironik, doğrudan ve alaycı bir söyleyiş kullandığını görüyoruz. Elbette bunda toplumsal temaların da etkisi var. Uğur Mumcu onun "şiddete, teröre" hiç taraftar olmadığını ama adının hep böylesi olaylara karıştığını söylüyor. Günlük hayatta da "sivri dilli" biri diyebilir miyiz onun için?

Uğur Mumcu'yu iyi tanırdık. Yakın arkadaşıydı babamın. Orada öyle bir ifade var -ki Uğur Mumcu'nun öyle bir şey diyeceğini hiç sanmıyorum- sanki sevmezdi ama gider gider bulaşırdı gibi bir anlam çıkıyor. Değil. Gerçekten şiddetten yana değildi babam. Ertuğrul Kürkçü mesela "Bizim yükseldiğimiz zamanlarda yanımızda değildi, düşerken yanımızdaydı." diyor.

Evet kesinlikle sivri dilliydi. Mesela "Şehirli Şairler Antolojisi"ni yazdığında ben babama "Yayımlama bunu." dedim. Ülkü Tamer'i çok severdi babam mesela. Ülkü Tamer de ölümünden sonra hiç kötü bir şey yazmadı gene de.

"Eski Şiir" de bu anlamda benzer bir üslup taşıyor.

Evet. O şiirde ağırlıklı olarak Attila İlhan ve Garipçileri kastediyor zannediyorum. "Pasaport alabilir." falan diyor. Kendisi pasaport alamıyor çünkü. Yabancı kadın isimleri de geçiyor Pia vs.

Fauna ve floraya bu denli hâkim bir şairin hayvanları ve bitkileri çok sevdiğini düşünüyorum nedense. Hayvan besler miydi Günçe?

Evet tabii ki. Kedileri ve köpekleri çok severdi. Çuv köpek vardı bir tane şiirde geçen. Chihuahua cinsi bir köpekti çuv köpek, minicik, Meksika finosu denir ona. Meksika büyükelçisi o zaman Cevdet Sunay'a iki tane hediye ediyor. Onlar da yavruluyor. Cumhurbaşkanının oğlu da annemin tıbbiyeden arkadaşıydı. Birini de anneme hediye ediyorlar onun. O çok az yaşadı. Pepik vardı bir de. Pepik kedi. Çuv ile Pepik arkadaştılar. İki tane Pepik vardı. Pepik ismi Çek yazar Jaroslav Hasek'in bir öyküsündeki genç ve yaramaz bir kahramanının adı. Anneannem onu bir kitapta görüyor. İlk Pepik, Kurtuluş'ta kaldı bizimle gelmek istemedi, sürekli kaçtı. İkincisi de babamın ölümünden kısa bir süre önce ODTÜ ormanına kaçtı. Sonra tabii babam ölünce arayamadık kediyi. Babamdan üç gün sonra anneannem öldü bir de. Çok travmatik bir dönemdi. Sonra hayvan sevgisiyle ilgili şu referans da var mesela "Bahar içinde dur, beni bir Bahçede bekle / Avluda Sarı adlı bir köpek de var". Sarı bizim apartman bahçesinde beslediğimiz bir köpekti. Azgın son köpeğimizdi. "Kalbim, Emekli Bir Avcısın Ormanda" şiirinde geçen odur. Ubi'den hiç bahsetmez. Çünkü Ubi yaşadığında ve öldüğünde babam Almanya'daydı. Adını o koymuştu ama. Sürekli kayboluyordu Ubi. Babam da Latince "Nerede?" anlamına gelen "Ubi"yi koymuştu.

Edebiyat çevresi nasıldı? Kimlerle görüşürdü Ergin Günçe? Yaşar Kemal, Can Yücel, Oğuz Atay gibi isimlerle görüşüyor bildiğim kadarıyla...

Evet, Yaşar Kemal ile tanışıklığını Arif Keskiner anlatıyor. Babamın Sultanahmet'ten çocukluk-gençlik arkadaşıydı Keskiner. Keskiner'i alıp gel seni hemşerinle tanıştırayım diye Yaşar Kemal'e götürüyor. Aralarında bir ağabey kardeş ilişkisi var babamla Yaşar Kemal'in. Can Yücel'in ikiz kardeşi annemin kuzeniyle evliydi. Bizim öyle bir aile ilişkimiz de vardı. Can Yücel ile İngiltere'de de beraberler. Babam içki içmeyi severdi ve iyi de içki içerdi. Fakat Can'a yetişemiyorum derdi. Oğuz Atay ile tanışıklığı vardı. Bir gün Hachette Kitabevi'ne gittik, babama Fransızca kitap bakmaya. "Bak bu adam Türkiye'nin en iyi romancısı." dedi bana. Bir de Ayla Kutlu herkesi tanıdığını söylerdi. Gerçekten de öyle bir tarafı vardı. Mesela Oğuz Aral benim arkadaşım derdi. Bir gün Cağaloğlu'nda rastladık. Bayağı bir muhabbet etmişlerdi. Cemal Süreya var. Onunla ara ara küserlerdi. Çünkü Cemal Süreya alıngan biriydi biraz. Babam da sivriydi. Turgut Uyar ile çok iyi arkadaştılar. Beni de tanıştırmıştı. Ece Ayhan'la muhabbeti çok iyiydi. Ahmet Arif ile iyi arkadaştılar.

Söylediğiniz yerlerden İstanbul'a çok sık gittiğini çıkarıyorum.

Ankara'da bulundu hep. Ama İstanbul'u çok severdi. İstanbul'a gitmek de istedi. Hatta öldükten sonra bile oraya gömülmek istedi. Ama o vasiyetini yerine getiremedik maalesef. Çünkü o şartlarda çok zordu.

Belki çok genel bir soru olacak. Elbette çoğu şair gibi okuma alanı geniştir. Fakat edebiyat ve şiir alanında özellikle kimleri okurdu?

Babam Sait Faik'i çok beğenirdi. Zirve isimlerinden biriydi Sait Faik. Orhan Kemal'i, Esendal'ı severdi. Şiir alanında Nazım Hikmet tabii ki. "Memleketimden İnsan Manzaralarını neredeyse ezbere okurdu. Çok iyi bir hafızası vardı.

Fransızca ve İngilizceye çok hâkimdi. Genellikle Fransız edebiyatının etkisi var Türkçede biliyorsunuz. Babam iyi İngilizce okurdu. Beat edebiyatını falan okurdu.
James Dean için söylenen "Hızlı yaşa, genç öl. Cesedin yakışıklı kalsın." cümlesini alıp

“Gencölmek” şeklinde kullandı.

Genel olarak edebiyat dünyasında “Akademisyenliğin şairliği öldürdüğü”ne dair bir kanı vardır. Özellikle edebiyat bölümü hocaları için kullanılır. Aynı zamanda bir akademisyen olan Ergin Günçe’nin şiirin yapısı bakımından olmasa da yayımlama, yazmaya imkân bulamama vb. gibi konularda akademik çalışmalarının şiirini kesintiye uğrattığı söylenebilir mi?

Hayır, tam aksine. Hayatında ne zaman bir yoğunluk olsa şiire yönelirdi. Mesela Paul Baran’ı çevirdiği dönemde ya da akademik hayatının yoğunlaştığı dönemlerde şiir de artıyordu. Şöyle bir şey de var. Yazmaya devam etti hep. Yazmak ile ilgili bir sıkıntı yoktu. Ama çok sık yayınlamıyordu.

II. Yeni ve toplumcu şiirin baskın olduğu dönemlerde şiir yazıyor Günçe. Fakat bazı yönleriyle her iki gruptan da ayrılarak kendine has bir şiir dünyası kurduğunu düşünüyorum. Akımlar ve kuşaklar içinde konumlandırmak gerekirse nasıl konumlandırabiliriz?

İkinci Yeni’ye bir bakımdan dâhil etmek zorunda hissederim tabii kendimi. İlk kitapta ve ilk kitaptan sonra da o etkiler sürüyor. Fakat daha sonraki dönemlerinde bir yere dâhil edemiyorum açıkçası. 1970’lere gelince Kubilay Ünsal “Ergin Günçe Okuyarak” yazısında “Şiirin örgüt bildirisi gibi yazıldığı dönemlerde bundan uzak durmuştur.” diyor. Bu çok yerinde bir tespit.

“Şiirlerimi ben öldükten 25 sene sonra falan okumaya sevmeye başlarlar.” dermiş ya Ergin Günçe. Gerçekten de öyle olmuş. Bir müddet unutulmasına rağmen 2000’den sonra tekrar okunmasını, kitaplarının basılmasını nasıl yorumlarsınız?

Evet. Bunu dediği zamanlar ölümüne çok yakın dönemlerdi 1982’nin sonları falan. Mesela 90’larda ben babamın şiirlerini yayınlayacak dergi bulamadım. Sonra Express hem şiirlerini hem de “Pi Sayısı ve Özgürlük” yazısını bastı. 90’larda bir de bildiğimiz isimlerin dışında da

bilinmeye değer isimlerin olduğu düşüncesi başladı. Arkadaş Z. Özger ve Nilgün Marmara bunlardan iki tanesi. Özellikle de şiirde "gizli kahramanlar"ın olduğu açığa çıkmaya başladı. Sombahar dergisi o zaman çok okunan referans bir dergiydi. 1995'te galiba Haydar Ergülen ve Alihan Irmakkesen'in yazıları çıktı. 90'larda böyle ara ara parlamalar oluyordu. Tabii sonra internet çıktı, yaygınlaştı. İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte daha da arttı bu ilgi.

Sosyal medyadaki paylaşımlarınızdan Günçe'nin kitaplarına almadığı şiirler olduğunu görüyorum. Bunları yayınlamayı düşünüyor musunuz?

Adnan Azar ile çalışırken Adnan ağabey "Kendisi istese koyardı, biz de koymayalım." dedi. Fakat bunun üzerine düşünüyoruz şimdi. Yeni çıkan şiirlerini ve düzyazılarını derliyoruz şu anda. Öyle bir proje var evet.

Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Bu çalışmanızdan dolayı tebrik ederim. Başarılar diliyorum.

iç. Durmuş Ongun, *Ergin Günçe'nin Hayatı, Sanatı ve Şiirleri Üzerine bir Araştırma* (Yüksek Lisans Tezi), [*Danışman:* Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÜRKMEZ], Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Md. Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Sakarya-2018, Ek 1, s. 175-186

(Teşekkür: Dadal Günçe)

bachmuzeck.com